

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีสินค้าทางการเกษตรเป็นสินค้าส่งออกสำคัญ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากความไม่แน่นอนของผลผลิตและราคาสินค้าทางการเกษตร โดยเฉพาะในชนบทเกษตรกรมีความรู้ด้านการผลิตแต่ขาดการต่อยอดด้านการตลาด ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็น ปัญหาหนี้สิน ความยากจน การอพยพแรงงานจากชนบทสู่เมืองใหญ่

การพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมารวม/กองต่างๆของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต่างวางแผน กำหนดกิจกรรม จัดกิจกรรมลงพื้นที่ และถ่ายทอดความรู้ ขาดการผสมผสานกิจกรรม ขาดการบูรณาการของหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทำให้เกิดการพัฒนาแบบแยกส่วน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้ครบทุกด้าน นอกจากนี้งานวิจัยและพัฒนาที่มีการวิจัยที่หลากหลาย แต่ยังขาดการนำไปสู่กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนา ในแนวทางที่ให้เกษตรกรเป็นผู้วิเคราะห์วางแผนกำหนดกิจกรรมด้วยตนเองและเป็นผู้รับผลประโยชน์ ในทางปฏิบัติเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยและถูกชี้นำจากเจ้าหน้าที่

สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 เพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ วางแผนและบริหารจัดการแผนด้วยตนเอง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว คือ ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล ในการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะไม่เน้นในด้านอาคาร สิ่งก่อสร้าง แต่จะเน้นด้านความสำคัญของชุมชนเป็นหลัก ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ ที่ทำการศูนย์ถ่ายทอดฯ คณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอด ฯ แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล และ

จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีและจุดสาธิตการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2546) ในส่วนของ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะต้องมียกเว้นไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ผู้แทนจากสถาบันเกษตรกร หรือกลุ่มอาชีพไม่เกิน 2 คน ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน อาสาสมัครเกษตรกร 1-4 คน โดยมี เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรประจำตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548)

เห็นได้ว่าการตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล น่าจะช่วย แก้ปัญหาการเกษตรได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านราคาผลผลิตการเกษตรที่ไม่แน่นอน ด้านหนี้สิน ความยากจน การอพยพของแรงงานจากชนบทสู่เมืองใหญ่ เพราะมีจุดศูนย์กลางในการรวมกลุ่ม วิเคราะห์วางแผนการเกษตร และได้แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เป็นการช่วยเหลือตัวเองของเกษตรกรอย่างมีระบบ แบบแผนมีการวางแผนและโครงการ นอกจากนี้ได้มีกิจกรรมด้านการเกษตรร่วมกันของเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเกษตรกร และเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ในด้านต่าง ๆ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฯ ฉบับที่ 8 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาคน และการกระจายอำนาจบริหาร โดยพัฒนาจากส่วนกลางสู่ส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานที่สามารถเพิ่มความเข้มแข็งโดยเน้นการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน ให้อยู่บนพื้นฐานของการเกษตรที่ถือได้ว่าเป็นจุดแข็งของประเทศ จากการเน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงได้มีการยกระดับสภาตำบลให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 43 ในปีพ.ศ.2537 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรโดยตรง ได้แก่

- พัฒนาตำบลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม (มาตรา 66)
- ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชนผู้สูงอายุและพิการ (มาตรา 67)
- ให้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร (มาตรา 68)
- ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์ (มาตรา 68)
- บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ (มาตรา 68)

จากที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในการสนับสนุนทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านน้ำเพื่อการเกษตร การส่งเสริมด้านกลุ่มเกษตรกร และบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ และในการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล ได้มีการกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมเป็นสมาชิก ภายในจังหวัดลำพูนมีการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล จำนวน 42 ศูนย์ ในพื้นที่ 8 อำเภอ ผู้วิจัยมีความสงสัยว่าบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนศูนย์ถ่ายทอดเป็นอย่างไร แนวทางการสนับสนุนศูนย์ถ่ายทอด ฯ มีอะไรบ้าง และปัญหา ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนในการสนับสนุนศูนย์ถ่ายทอด ฯ มีอะไรบ้าง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการทำงานร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล เพื่อจะให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการสนับสนุน การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดลำพูน
3. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดลำพูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนศูนย์ถ่ายทอดฯ ทราบถึงแนวทางการสนับสนุนศูนย์ถ่ายทอดฯขององค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคต และ ทำให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการสนับสนุน เพื่อนำไปแก้ไขเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันต่อไป เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับเกษตรกรมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขต การสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ซึ่งได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา ได้กำหนดขอบเขตไว้ ดังนี้

1.1 บทบาทในการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดลำพูน

- ด้านงบประมาณ
- ด้านสถานที่
- ด้านอุปกรณ์
- ด้านบุคลากร
- ด้านกิจกรรม/โครงการ

1.2 แนวทางการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดลำพูน

1.3 ปัญหา และข้อเสนอแนะ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดลำพูน

2. ขอบเขตทางด้านพื้นที่ และ ประชากรในการวิจัย ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาถึงการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดลำพูน ในจังหวัดลำพูนมีศูนย์ถ่ายทอดฯ ทั้งหมด 42 ศูนย์

นิยามศัพท์

1. คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

หมายถึง ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ร่วมกับผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อ ทำหน้าที่ จัดการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จัดกิจกรรมสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร และ ด้านการประชาสัมพันธ์

2. ศูนย์ถ่ายทอดฯ หมายถึง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่

ได้จัดตั้งตามนโยบาย ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้รับมอบให้กรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบ โดยให้เป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์วางแผนและบริหารจัดการ แผนงานด้วยตนเอง และมีเจ้าหน้าที่ให้บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งทางด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกร ในลักษณะการบูรณาการ ณ จุดเดียว

3. **อบต.** หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ถูกจัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งประกาศลงในพระราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 11 ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2537 จำนวน 21 อบต. ในจังหวัดลำพูน
4. **เลขานุการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล** หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบประจำตำบล เป็นหนึ่งในคณะกรรมการของศูนย์ ฯ ด้วย
5. **ประธานกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล** หมายถึง เกษตรกรผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการศูนย์ ฯ โดยมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่า 2 ใน 3
6. **ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล** หมายถึง ตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มารับหน้าที่เป็นคณะกรรมการศูนย์ ฯ เพื่อช่วยในการพัฒนาการเกษตร โดยส่วนใหญ่จะเป็นนายก อบต.
7. **การสนับสนุน** หมายถึง การให้ความช่วยเหลือด้านการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอด ฯ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านงบประมาณ และ ปัจจัยต่างๆ
8. **บทบาท** หมายถึง หน้าที่ของอบต.ที่จะต้องทำการสนับสนุนทางด้านศูนย์ถ่ายทอดฯ ในการดำเนินงาน เพื่อจะช่วยเหลือแก้ปัญหาให้กับเกษตรกร
9. **แนวทางสนับสนุน** หมายถึง การสนับสนุนต่อไปในอนาคตที่ทางอบต.ควรจะสนับสนุนศูนย์ถ่ายทอดฯ และสิ่งที่ทางศูนย์ถ่ายทอดฯต้องการให้ทางอบต.สนับสนุนต่อไปในอนาคต เพื่อช่วยกันพัฒนาการเกษตรเพื่อประโยชน์ของเกษตรกร